

Sterke og svake elever. Differensierte oppgaver i læreverker for spansk og tysk

Nasjonalt senter for fremmedspråk i opplæringen – Notat 5/2013

Innledning

I dette notatet ser vi på tilpasset opplæring i læreverker for nivå I i ungdomsskolen. Vi undersøker om læreverkene tilbyr oppgaver med forskjellig vanskelighetsgrad, og om vanskelighetsgraden er tydelig markert eller ikke. Vi ser på oppgavene i elevboken og på forlagenes nettsider, og vi tar for oss lærerveiledningene.

Analysen baserer seg på fire norske læreverker samt grunnlagsdokumenter fra Utdanningsdirektoratet. Læreverkene vi har valgt er delt inn i 1, 2 og 3 som tilsvarer 8., 9. og 10. trinn. Av tidsmessige grunner har vi begrenset vår analyse til et utvalg spansk- og tysklæreverkene som brukes på 8. og 10. trinn.

Når det gjelder spansk, har vi sett på bøkene *Vale* 1 og 3 (Cappelen) og *Tapas* 1 og 3 (Damm). *Vale* er opprinnelig et svensk læreverker skrevet av Ørjan Hanson og Inmaculada Moreno Teva. Danne Klingenberg har tilrettelagt verket for norske forhold. *Tapas* er skrevet av Camila Alves og Anna Nordquist. Når det gjelder tysk, har vi sett på *Noch Einmal* 1 og 3 (Cappelen) og *Auf Deutsch* 1 og 3 (Gyldendal). *Noch Einmal* er skrevet av Brita S. Holthe, Per Ramberg og Hannelore Selbekk. *Auf Deutsch* er skrevet av Anne Britt Heimdal og Geir Nordal-Pedersen.

Bakgrunn

Med tilpasset opplæring menes at «opplæringa skal tilpassast evnene og føresetnadene hjå den enkelte eleven, lærlingen og lære kandidaten»¹. Læreren må dermed sikre at elevene får best mulig utbytte av opplæringen. I dette arbeidet bør læreren ta i bruk variasjon. Ifølge Utdanningsdirektoratet kan læreren variere arbeidsoppgaver, lærestoff, intensitet i opplæringen, organisering av opplæringen, læremidler og arbeidsmåter.² Jo større utvalg av aktiviteter, desto flere muligheter får elevene til å vise og utvikle sine kunnskaper, samtidig som det er større sjanser for at de blir mer motiverte.

---

¹ *Opplæringslova §1-3. Tilpassa opplæring og tidleg innsats.* Lenke: <http://www.lovdato.no/all/tl-19980717-061-001.html>

² Utdanningsdirektoratet (uten årstall). *Veiledning i lokalt arbeid med læreplaner.* Tilpasset opplæring. Oslo. S. 23. Lenke: http://www.udir.no/PageFiles/39293/veiledning_lokalt_arbeid_med_lareplaner_24.06.pdf

Tilpasset opplæring er «et gjennomgående prinsipp i hele grunnopplæringen», ifølge Kunnskapsdepartementet. Departementet gjør oppmerksom på at «opplæringen [må] tilpasses elevenes ulike evner og forutsetninger», men «innenfor rammen av felleskapet, [...] slik at elevene kan dra nytte av at læring skjer i et sosialt arbeidsfellesskap der medelevene er ressurser i læringsarbeidet».³

Tilpasset opplæring er et vidt begrep, og formålet med dette notatet er ikke å gå i dybden på det. Her vil vi bare ta for oss den delen som refererer til differensiering av oppgaver i læreverk.

Beskrivelse av læreverkene

1) Vale 1 og 3 (Cappelen)

Læreverket består av en tekstbok, en arbeidsbok, elev-cd, lærerveiledning, lærer-cd-er, elevfasit og nettside med interaktive oppgaver. For å finne ut hvordan læreverket differensierer mellom ulike vanskelighetsgrader, har vi gått gjennom tekstboken, arbeidsboken, lærerveiledningen og oppgavene på forlagets nettside.

Boken er bygd opp etter Det europeiske rammeverket for språk, læring og vurdering. *Vale 1* tilsvarer nivå A1, og *Vale 3* tilsvarer nivå A2.

Ifølge forfatterne skal *Vale 1* «være en utfordring både for raske, ambisiøse elever og for de elevene som trenger litt mer tid. [...] Det finnes tekster og øvelser for raske elever, men også mye ekstra materiell for repetisjon» (Lærerveiledning *Vale 1*, s. 12–13). I *Vale 3* «repeteres viktig grammatikk fra forrige år [...], men boken gir også de elevene som har svært gode kunnskaper med seg fra 9. trinn, mulighet til å lære mye nytt» (Lærerveiledning *Vale 3*, s. 9).

a) Differensierte oppgaver

Differensierte oppgaver og tekster i *Vale 1* og *3* er markert med et symbol. Symbolet betyr at oppgaven er litt mer utfordrende. Det finnes ikke ulike vanskelighetsgrader innenfor disse ekstra øvelsene.

Vale 1 har ulike fordypningstekster for de elevene som har lyst til å jobbe litt ekstra. Tekstene finnes både underveis og som tillegg bakerst i boken.

I et par kapitler får leseren presentert tilleggsgloser som ikke finnes i teksten, men som er relevante. Disse glosene er oppført i en egen glossetabell og er ment for elevene som ønsker å utvide ordforrådet sitt.

I *Vale 3* finnes det flere tekster for fordypning tilknyttet temaene i hvert kapittel. I tillegg finnes fordypningstekster om Spania, Latin-Amerika og Norge. Disse er samlet bakerst i boken.

---

³ Kunnskapsdepartementet (2008). *Kvalitet i skolen*. St.meld. nr. 31 (2007–2008). Oslo. S. 74

Som vi ser i både *Vale 1* og *Vale 3*, legger læreverket vekt på lesing som en arbeidsmåte for tilpasset opplæring: Elevene får mulighet til å velge mellom ulike tekster om ulike temaer. Elevene velger vanskelighetsgrad idet de bestemmer seg for å lese enten fellestekstene eller fordypningstekstene knyttet til disse. Denne muligheten elevene har til selv å bestemme hvilke tekster de vil lese og jobbe med, kan ifølge Krashen (2003) øke elevenes leselyst.

Free voluntary reading may be the most powerful tool we have in language education. In fact, it appears to be too good to be true. It is an effective way of increasing literacy and language development, with a strong impact on reading comprehension, vocabulary, grammar, and writing. (Krashen 2003)⁴

Boken inneholder både fellestekster og fordypningstekster, noe som er positivt. Problemet er imidlertid at det finnes flere fordypningstekster enn fellestekster. Med tanke på viktigheten av å lese som vi har understreket tidligere, hadde det vært bedre om boken hadde hatt flere enkle tilleggstekster, noe som hadde invitert leseren til å lese mer. Tilleggstekster bør være laget med tanke på fordypning og repetisjon, slik at elever med både høy og lav lesekompetanse får mulighet til å utnytte sitt læringspotensial.

Arbeidsboken har mange og varierte oppgaver, både muntlige og skriftlige. Det er utfyllingsoppgaver, oversettelsesoppgaver, kryssord og lytteoppgaver, og oppgaver der elevene skal krysse av riktig svar, finne ord og uttrykk i en tekst, fremføre muntlige dialoger, svare på spørsmål på morsmål eller målspråk, m.m. Ifølge forfatterne er oppgavene tenkt for at alle skal kunne løse dem uten å måtte kjenne til mer innhold enn det som forklares i boken. Elever som ønsker å vite mer om stoffet, blir henvist til delen «minigrammatikken», eller de kan be læreren om å få ekstraøvelser fra lærerveiledningen.

Mange av ekstraoppgavene i *Vale 1* og *3* som er lagt til rette for sterke elever dreier seg om skriving. (I *Vale 3* er de ofte knyttet til de fordypningstekstene i tekstboken.) Elevene får i oppdrag å skrive korte dialoger eller lage spørsmål som i eksemplene i boken. Oppgavene i boken legger opp til at svake elever skriver gradvis mer i løpet av skoleåret, mens sterke elever får skrive mye allerede fra begynnelsen. Øvelsene til den sistnevnte gruppen er ofte mer åpne, det vil si at elevene får færre hjelpeord og hjelpesetninger. Dette kan føre til at disse elevene trener mer på sine lese- og skriveferdigheter og dermed utvider ordforrådet sitt. Det blir lærerens ansvar å støtte de svake elevene, slik at disse ikke stagnerer.

Andre oppgaver som gir mulighet for differensiering finnes i repetisjonskapitler. Arbeidsboken til *Vale 1* og *3* inneholder fire slike kapitler. Forfatterne forklarer at elever som har god kontroll, kan arbeide med vanskelige repetisjonsøvelser som er kjennetegnet i disse kapitlene.

En hensikt med repetisjonskapitlene er at elevene skal bruke tid til å reflektere over det de har lært. Det er viktig at de er bevisst på at læringsprosessen er verdifull. I sammenheng med dette har *Vale 1*

---

⁴ Krashen, Stephen D. (2003). *Free Voluntary Reading: Still a Very Good Idea*. S. 15. Lenke: http://www-bcf.usc.edu/~genzuk/Free_Voluntary_Reading-Krashen/FVReading3-Krashen.pdf

og 3 innlednings- og avslutningsbokser i hvert kapittel for å oppfordre elevene til å reflektere over hva de vil lære og hva de har lært. I tillegg kan elevene fylle ut et skjema for egenvurdering. Dette skjemaet vil hjelpe elevene til å finne ut hva som fungerer best for dem. De kan dermed være i stand til å forbedre målspråket sitt.

Når det gjelder lytteoppgaver, har vi ikke funnet forslag til differensiering, hverken i *Vale 1* eller i *Vale 3*. Bøkene oppfordrer elever som har ekstra behov for å trene mer på lytteforståelse til å øve hjemme. Det er ikke oppført glosser knyttet til lytteoppgavene.

b) Lærerveiledningen

Lærerveiledningen gir innsikt i måten man kan jobbe med tekster, sanger, innlæring av ord, osv. på. Samtidig har den forslag og eksempler på hvordan man kan gjøre dette på en variert måte. Forfatterne støtter tanken om å bruke flere og varierte strategier i stedet for én arbeidsmetode. Med flere strategier blir det enklere å finne hvilke metoder som harmonerer best med elevenes sterke sider; elevene får dermed mer utbytte av opplæringen.

Lærerveiledningen inneholder mye materiell for både lærere og elever. Faglig sterke elever, som trenger en ekstra utfordring, vil ha mulighet til å jobbe videre med konkrete oppgaver, mens «elever som ofte ligger på grensen og må gjøre om igjen enkelte momenter», kan repetere disse ved å jobbe med tilrettelagte oppgaver og skjemaer (Lærerveiledning, *Vale 3*, s. 57). Problemet er at ikke alle disse differensierte øvelsene er markert i kopieringsoriginalene i lærerveiledningen. Det vil si at det er opp til læreren å finne ut av hvilke øvelser som er differensierte.

I hvilken grad må lærebøker bidra til differensierte oppgaver? Ifølge Utdanningsdirektoratet «vil det være behov for at læreren bruker tid til å lage arbeidsoppgaver» selv om «mange [bøker] inneholder ulike arbeidsoppgaver».⁵ Tilpasset opplæring forutsetter «at lærerne har kunnskap om elevgruppens nivå og forutsetninger»⁶ for å velge riktige arbeidsoppgaver. Lærebøker er imidlertid et verdifullt hjelpemiddel for lærere, siden de gir tips og ideer som kan brukes i undervisningen.

c) Oppgaver på nettet

I tillegg til oppgavene som finnes i arbeidsboken og i lærerveiledningen, tilbyr læreverket *Vale* også oppgaver på nettet. Disse er tilknyttet temaene i tekstbøkene og er fritt tilgjengelig for alle. Oppgavene har to vanskelighetsgrader: 1 og 2. Oppgavetype 2 er vanskeligere enn oppgavetype 1. Med vanskelighetsgrad 1 må elevene for eksempel velge ord fra en liste og plassere dem riktig sted. Oppgavene med vanskelighetsgrad 2 har ikke alltid en slik liste. Dersom de har det, inneholder listen flere ord enn i den enklere oppgavetypen. Tekstene i oppgavetype 2 pleier dessuten å være lengre enn i type 1. Elevene trener altså på de samme momentene i grammatikken i vanskelighetsgrad 1 og 2, men på ulike måter. Et eksempel på dette er bestemte artikler. I vanskelighetsgrad 1 får elevene en rekke ord i entall som slutter på -o eller -a. Elevene får i oppgave å skrive om ordene er hankjønn eller hunkjønn. I vanskelighetsgrad 2 står de samme ordene i flertall slik at det blir vanskeligere for elevene å bestemme hvilket kjønn ordene har.

⁵ Utdanningsdirektoratet (uten årstall). *Veiledning i lokalt arbeid med læreplaner*. Tilpasset opplæring. Oslo. S. 24. Lenke: http://www.udir.no/PageFiles/39293/veiledning_lokalt_arbeid_med_lareplaner_24.06.pdf

⁶ Kunnskapsdepartementet (2008). *Kvalitet i skolen*. St.meld. nr. 31 (2007–2008). Oslo. S. 74

d) Oppsummering

Vale 1 og *3* inneholder differensierte oppgaver og forslag til ulike læringsstrategier. Dette gir læreren mulighet til å skape variasjon i undervisningen.

Bøkene inneholder mange ulike tekster som elevene kan velge mellom. Til de enkelte tekstene er det tilpassede oppgaver som elevene kan jobbe med. Skriveaktiviteter er differensiert i og med at kravet til utførelse og sluttprodukt varierer fra tekst til tekst. Elever med gode skriveferdigheter får tilbud om å skrive en tekst med færre støtteord og hjelpemidler, mens elever med behov for mer hjelp i større grad kan benytte seg av eksemplene i boken. Oppgavene på nettet dekker også ulike vanskelighetsgrader (1 og 2).

Flertallet av de tilrettelagte oppgavene er laget for sterke elever. Svake elever får tilbud om å «repetere og jobbe flere ganger med samme oppgave» for å øve på et emne. Dersom repetisjonsøvelsene hadde vært nye oppgaver, ville elevene fått mer nytte av dem.

Lærerveiledningen er veldig detaljert og omfattende. Dette kan føre til at læreren går glipp av viktig informasjon dersom han/hun ikke leser den fra perm til perm. Derfor er det å anbefale å lese hele lærerveiledningen.

II) Tapas 1 og 3 (Damm)

Tapas er et læreverk i spansk for 8.–10. trinn. *Tapas 1* brukes på 8. trinn, mens *Tapas 3* brukes på 10. trinn.

Tapas-serien består av en elevbok (med tekster, øvelser og minigrammatikk), en lærerveiledning og cd-er med alle tekster, lytteøvelser og viktige ord og uttrykk. Til læreverket finnes også en nettside med interaktive oppgaver. Vi har sett på elevboken, lærerveiledningen og oppgavene på nettet.

Tapas tilbyr, ifølge forfatterne, «variasjon og valgfrihet i tekster og øvelser» og tar «utgangspunkt i at alle elever lærer på forskjellige måter» og «hjelper elevene med kontinuerlig å reflektere over og evaluere sin egen læring» (Lærerveiledningen, *Tapas 1*, s. 5).

a) Differensierte oppgaver

Tapas 1 og *3* har differensierte tekster i form av introduksjonstekster og enkle tekster for alle elever samt mer avanserte tekster for dem som trenger en utfordring. Hvilke oppgaver som er tenkt for repetisjon, og hvilke som inneholder en stigende vanskelighetsgrad, er imidlertid ikke markert hverken i elevboken eller i kopieringsoriginalene i lærerveiledningen. Det står informasjon om dette i selve lærerveiledningen. Her gis det informasjon til hvert kapittel i elevboken.

Tekstene er i begynnelsen korte og enkle og blir gradvis vanskeligere: fra dialoger med enkelt ordforråd til mer krevende fortellinger (Lærerveiledningen, *Tapas 1*, s. 9). Etter som tekstene blir lengre, har forfatterne delt noen av dem opp i kortere avsnitt. «Store tekstmengder gjør det

vanskelig å trekke ut de viktigste momentene i teksten.»⁷ Med tanke på at elevene skal lære å lese med flyt, er det imidlertid like viktig å lese hele teksten i sammenheng.⁸ For å hjelpe elevene til å unngå å miste tråden kan lærerne for eksempel utheve viktige ord og uttrykk.

Tapas 3 tilbyr mange tekster som elevene kan velge fra ut fra interesse og/eller vanskelighetsgrad. Tekstene varierer når det gjelder tema, sjanger og lengde. Det forventes ikke at elevene jobber med alle tekstene. I de fleste tilfellene er det spesifisert i lærerveiledningen hvilke tekster hele gruppen bør arbeide med, og hvilke som er valgfrie. Informasjon om tekstenes vanskelighetsgrad formuleres noen ganger slik: «Teksten fungerer som en presentasjon av de kommende tekstene [...]. Denne teksten bør derfor alle elever arbeide med» (Lærerveiledningen, *Tapas 3*, s. 23). Eller: «Teksten bør alle arbeide med, ettersom den introduserer gerundium». Andre formuleringer er: «Teksten er ganske vanskelig og kan være valgfri» og: «Teksten passer godt for avanserte elever». Noen ganger står det bare: «Teksten kan være valgfri» (*Tapas 3*, s. 27, 34 og 35), uten at det forklares om det er sterke eller svake elever teksten egner seg best for. Det blir lærerens ansvar å bestemme, helst sammen med den enkelte elev, hvilken tekst som egner seg best for hvilken elev. På denne måten får elevene delta aktivt i sin egen læringsprosess, noe som er en del av tilpasset opplæring. Gjennom at de selv må velge, blir elevene mer motivert og har større sjanser for å oppleve mestring.

Noen av oppgavene som er tilknyttet tekstene i *Tapas 3* kan være vanskelig å gjennomføre i klassen uten at elevene forstyrrer hverandre. De inneholder nemlig lytteøvelser og muntlige øvelser. Vi regner med at læreren bare har én cd, og at ikke alle ungdomsskoler har et språklaboratorium.

Grammatikk er ikke vektlagt i særlig grad i *Tapas 1*. Det er i stedet større fokus på det muntlige. Elever som ønsker å gjøre grammatikkoppgaver, må be læreren om å få slike oppgaver fra lærerveiledningen. *Tapas 3* konsentrerer seg derimot mer om lytte- og skriveøvelser. I lærerveiledningen finnes oppgaver for ytterligere trening på konkrete grammatiske momenter eller for repetisjon, men de er ikke nødvendigvis inndelt etter vanskelighetsgrad. Informasjon om oppgavenes vanskelighetsgrad finnes i beskrivelsen av hvert enkelt kapittel.

Når det gjelder skriveøvelser, har forfatterne lagt til rette for tilpasset opplæring ved at de har presentert tekster om kjente temaer og gitt elevene i oppgave å skrive om de samme temaene. Elevene kan så selv bestemme om de vil svare med få ord eller med fullstendige setninger, alt etter hvor trygge de føler seg på sine skriveferdigheter.

Mange oppgaver er laget med tanke på at elevene skal jobbe i par. Denne arbeidsformen kan være særlig positiv for svake elever som har et svakt ordforråd.

Det er vanligvis enklere og mer effektivt for fremmedspråkelevne å jobbe i par eller små grupper. Ellers vil bare noen få elever være aktive. Denne metoden er også bedre når en skal tilpasse opplæringen til alle elevene. Det er enklere å tørre når det er færre elever som hører på. Dette hjelper elever

⁷ Lesesenteret. «På mellomtrinnet leser vi fagtekster sammen! Vi tenker, snakker og skriver om det vi leser.» Universitetet i Stavanger. S. 8. Lenke:

http://lesesenteret.uis.no/getfile.php/Lesesenteret/Fagbok%20i%20bruk_Les%20og%20ler_46_53.pdf

⁸ Lesesenteret. «På mellomtrinnet leser vi fagtekster sammen! Vi tenker, snakker og skriver om det vi leser.» Universitetet i Stavanger. S. 6. Lenke:

http://lesesenteret.uis.no/getfile.php/Lesesenteret/Fagbok%20i%20bruk_Les%20og%20ler_46_53.pdf

med et svakt ordforråd når de skal kommunisere med de andre i gruppen.
(Weka 2009, s. 35)⁹

Når det gjelder lytteoppgaver i elevboken, får elevene i noen tilfeller eksempler på svarene og gloseord i bokser. I tillegg står det i lærerveiledningen at elevene «gjærne [kan] høre på CD-en et par ganger, slik at alle har mulighet til å henge med». Hvis ikke annet er oppgitt i instruksjonene, kan læreren bestemme om elevene får velge om de vil svare på norsk eller på spansk. Dette er også en form for differensiering.

b) Lærerveiledningen

I likhet med i *Vale* 1 og 3 går også lærerveiledningen i *Tapas* 1 og 3 nærmere inn på ulike læringsstiler, slik at læreren kan hjelpe eleven til å finne den læringsstilen som passer best for ham/henne. Noen oppgaver legger vekt på det visuelle (f.eks. se på bilder eller lese), mens andre tar i bruk den auditive læringsstilen (bruk av sanger, lytteforståelse m.m.), den taktile læringsstilen (f.eks. tegne eller spille spill) eller den kinestetiske læringsstilen (bruk av rollespill, forskjellige leker eller dramatiseringer). Lærerveiledningen tilbyr også noen eksempler på ulike måter man kan jobbe med tekster og ord på.

I *Tapas*-serien er det også lagt vekt på refleksjon, og bøkene foreslår ulike måter man kan jobbe med refleksjon og evaluering på. Innlednings- og avslutningsbokser i hvert kapittel gir elevene mulighet til å planlegge måten de vil jobbe med kapitlet på og til å reflektere over det de har lært. Det at elevene er aktive deltakere i sin egen læringsprosess, er et viktig aspekt i tilpasset opplæring. «Elevene bør involveres på en hensiktsmessig måte slik at de får kunnskap om egne evner og forutsetninger».¹⁰

Lærerveiledningen inneholder detaljerte og konkrete undervisningsopplegg til hvert kapittel, og den inneholder også relevant bakgrunnsstoff som kan være til nytte for læreren. Selv om lærerveiledningen er veldig omfattende, kan den også være tidsbesparende fordi læreren får tilpasset det grunnleggende stoffet og ikke trenger å utarbeide egne opplegg dersom han/hun ikke har anledning til det.

c) Oppgaver på nettet

I tillegg til oppgavene i elevbøkene og i lærerveiledningene til *Tapas* 1 og 3 finnes det ekstra oppgaver på forlagets nettside. Dette er oppgaver som f.eks.: plassere ordene riktig, matchoppgaver, skriveoppgaver, forskjellige leker (memory, kryssord, m.m.), utfyllingsoppgaver og flervalgsoppgaver. Oppgavene er tilknyttet temaene i elevboken, men er ikke differensiert i vanskelighetsgrad. For *Tapas* 3 finnes det tilrettelagte oppgaver bare for det første kapitlet.

d) Oppsummering

I *Tapas*-serien finnes mange nivå-differensierte tekster. Differensieringen er mest påfallende i *Tapas* 3, der det tilbys mange tekster som elevene kan velge mellom ut fra interesse og/eller

⁹ Weka, Ingunn (2009). *Tilpasset opplæring. Læreren forståelse av konseptet tilpasset opplæring og bruken av den i engelskundervisningen*. Universitetet i Oslo (masteroppgave). Lenke:

<https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/32246/MASTEROPPGAVEN.pdf?sequence=1>

¹⁰ Utdanningsdirektoratet (uten årstall). *Veiledning i lokalt arbeid med læreplaner*. Tilpasset opplæring. Oslo. S. 23. Lenke: http://www.udir.no/PageFiles/39293/veiledning_lokalt_arbeid_med_lareplaner_24.06.pdf

vanskelighetsgrad. Ytterligere informasjon om tekstenes vanskelighetsgrad finnes i lærerveiledningen. *Tapas* ivaretar også tilpasset opplæring når det gjelder skriveøvelser, ved å tilby alternativer i innhold og utførelse. Enkelte lytteoppgaver er tilpasset faglig svakere elever ved å vise eksempler på svar og gloser, samt at elevene får tilbud om å høre på oppgavene flere ganger. Oppgavene på nettet har ikke ulik vanskelighetsgrad.

På samme måte som i *Vale*, oppsummerer lærerveiledningen i *Tapas*-serien (foran i hvert hefte) ulike strategier og arbeidsmåter elevene kan benytte seg av for å finne den læringsstilen som passer best for den enkelte. Det gir elevene flere muligheter til å oppleve mestring. Lærerveiledningen i *Tapas*-serien gir også veldig detaljert informasjon om alle oppgavene i elevbøkene. Det kan være en ulempe for læreren dersom han/hun ikke leser veiledningen grundig.

En spesiell tidsform: preteritum

Både *Vale 3* og *Tapas 3* presenterer preteritum i spansk, men gjør oppmerksom på at det ikke er et grammatisk emne som elevene må beherske. Det holder med at de kan identifisere den.

Tapas anbefaler at denne tidsformen presenteres, men uten nødvendigvis at det arbeides grundig med den: Læreren «kan passe på å introdusere preteritum, men på grunn av vanskelighetsgraden bør det være valgfritt for elevene å arbeide med dette» (Lærerveiledningen, *Tapas 3*, s. 32). Tekstene som «bør leses av alle», kan elevene jobbe med selv om de inneholder noen verb i preteritum. Oppgaver som er knyttet til tekstene, er tilrettelagt på en slik måte at alle kan løse dem. For de «elevene som vil trene på verb i preteritum, finnes det en kopieringsoriginal» i lærerveiledningen.

Forfatterne i *Vale* synes at det er «bedre å lære seg det grunnleggende ordentlig først». Men selv om elevene ikke lærer å bruke preteritum, er det naturligvis bra at de får trening i å forstå verb som er bøyet i dette tempuset. Elever som ønsker å jobbe mer med preteritum, kan få flere øvelser fra lærerveiledningen.

III) Noch Einmal 1 og 3 (Cappelen)

Noch Einmal 1 (Cappelen) består av en felles tekst- og oppgavebok, minigrammatikk, cd, lærerveiledning og nettsted på Internett med blant annet oppgaver og relevante lenker knyttet til de ulike kapitlene. Læreverket er bygd opp etter Det europeiske rammeverket for språk: *Noch Einmal 1* er knyttet til A1, mens læreboken for 10. trinn hovedsakelig ligger på A2-nivå. Forfatterne mener at «de mange og varierte tekstene og oppgavene gir rike muligheter til å kunne differensiere undervisning i tysk» (Lærerveiledningen, *Noch Einmal 1*, s. 5).

Vi har gått gjennom tekst- og oppgaveboken, lærerveiledningen og oppgavene på nettet for å se om de er delt opp i vanskelighetsgrader.

a) Differensierte oppgaver

Elevene har en bok der hvert kapittel inneholder både tekster, oppgaver, vokabular og minigrammatikk.

Boken er veldig enkelt strukturert: I hvert kapittel finnes det tre tekster (A, B og C) med tilhørende aktiviteter. A- og B-delen i hvert kapittel inneholder grunnleggende lærestoff, mens C-tekstene inneholder tekster og oppgaver som er ment å være tilleggsstoff. I tillegg finnes det en del D, som er lytteforståelse. Vokabular relatert til tekstene er plassert etter del D. «Hvilke elever som skal arbeide med hva slags lærestoff, må være opp til hver enkelt elev og lærer å vurdere» (lærerveiledningen, s. 5). Det er en fordel at elevene deltar aktivt i arbeidsprosessen. Elevene blir oppfordret til å sette seg realistiske mål - med hjelp av læreren. Dette vil bidra til at de engasjerer seg mer i oppgavene.

Hvorvidt C-tekstene er mer utfordrende, er ikke så lett å si. Tematisk sett henger de sammen med resten av kapitlet, men syntaksen virker å være litt mer utfordrende og tekstene har noe større ordforråd (flere faktatekster og færre dialoger) enn A- og B-tekstene. Forskjellen mellom B- og C-tekstene er likevel ikke alltid påfallende. *Noch Einmal 3* inneholder lengre tekster enn *Noch Einmal 1*, gjerne med et mer utfordrende tema, som for eksempel nazitiden eller situasjonen i DDR etter 1945. Spørsmålene knyttet til disse tekstene krever også lengre svar enn i *Noch Einmal 1*.

Når det gjelder lytteforståelsene, får elevene noen ganger beskjed om å høre på lytteøvelsen to ganger. Det er ikke oppført gloser i tilknytning til lytteøvelsene.

Oppgavene innenfor delene A og B er ikke markert etter vanskelighetsgrad, men det finnes oppgaver som er mer styrt enn andre (dvs. at elevene får flere konkrete instruksjoner om hvordan oppgavene skal utføres). Når det gjelder både snakke- og skriveøvelser (føre en dialog, skrive en SMS, skrive et dikt, osv.), er det som regel foreslått ulike måter oppgavene kan gjøres på: Elever som føler seg trygge i språket kan være mer kreative og gjøre en oppgave uten hjelpeord, mens elever med lavere skrivekompetanse kan benytte seg av hjelpeord, bruke ordboken eller se på tidligere tekster. Forfatterne har også gradert spørsmålene knyttet til ulike bildeanalyser: Elevene skal begynne med å beskrive hva de ser, for deretter å skrive hva de mener om noe konkret i bildet. Til slutt får de i oppgave å skrive en kort tekst, for eksempel en dialog.

Denne måten å implisitt differensiere oppgavene på ser vi flere steder. Eksempelvis kan oppgave A være å lese en dialog, mens oppgave B er å lage nye dialoger ved å bytte ut de ordene som er uthevet i teksten med andre ord. Et annet eksempel (verb i preteritum). Oppgave 1 er en utfyllingsoppgave med verb i preteritum. I oppgave 2 skal elevene bruke de samme verbene og gjøre dem fra presens til preteritum. I oppgave 3 økes vanskelighetsgraden enda ett hakk når elevene skal oversette setninger med verbene i preteritum fra norsk til tysk.

Noch Einmal 3 inneholder utfordrende skriveoppgaver som må gjøres individuelt eller i par. Differensieringen ligger også her noen ganger i selve oppgaven. For eksempel kan alternativ A være å lage en dialog, mens alternativ B er å skrive en tekst om det samme temaet, men fra et annet synspunkt. Slik har elevene mulighet til å velge det alternativet som passer best for sitt nivå. Andre oppgaver krever at elevene henter informasjon fra nettet, jobber med ordboken m.m. for så å lage en Power point-presentasjon eller henge informasjon opp på veggen i klasserommet. På denne måten ser elevene konkrete resultater av det de gjør, samtidig som man dekker ulike vanskegrader med tanke på i hvilken grad elevene kan arbeide selvstendig med en oppgave. Læreren kan bruke

disse oppgavene som krever at elevene jobber selvstendig over lengre tid, for å hjelpe de elevene som, slik Utdanningsdirektoratet uttrykker det, har behov for å henvende seg til læreren ofte.¹¹

Kapittel 9 i *Noch Einmal 3* inneholder en samling av ulike tekster som ikke er differensiert etter vanskelighetsgrad. Siden det ikke finnes noen kommentarer til tekstene i elevboken eller i lærerveiledningen, går vi ut fra at elevene kan velge de tekstene som best tilsvarer deres interesser og/eller nivå. Oppgavene knyttet til disse tekstene står bare i lærerveiledningen.

b) Lærerveiledningen

Lærerveiledningen inneholder forslag til prøver som tar utgangspunkt i de ulike leksjonene. Forfatterne påpeker at det er «en stor utfordring å lage slike prøver som skal passe for alle typer elever over hele landet», og oppmuntrer lærerne til å «bruke disse prøveforslagene som et utgangspunkt for produksjon av egne prøver tilpasset den bestemte elevgruppa» (s. 5). *Noch Einmal 1* inneholder en test til leksjon 1 og 2, en til leksjon 4 og 5 og en til leksjon 10. *Noch Einmal 3* inneholder en test til leksjon 1 og 2, en til leksjon 3 og 4 og en til leksjon 5 og 6. Boken tilbyr også en årsprøve i tysk etter 10. trinn.

Læreren kan kopiere alt materiell fra lærerveiledningen, slik at elevene kan jobbe med det.

Når det gjelder oppgaver, bør lærere og elever selv velge hvilke øvelser det er best å jobbe med for den enkelte elev eller klasse. Lærerveiledningen har også forklaringer og eksempler på hvordan man kan utvikle elevenes kulturkompetanse og kommunikasjonsferdigheter.

I beskrivelsen av hvert kapittel er en kort oppsummering av leksjonens innhold, fasit til oppgaver i elevboken, ulike øvelser tilknyttet leksjonene og ekstra grammatikkøvelser. Boken spesifiserer ikke om disse er tenkt som ekstra materiell for sterke elever eller som repetisjon for de elevene som trenger mer trening.

På slutten av hvert kapittel i lærerveiledningen finnes det to skjemaer: et selvevalueringsskjema og et skjema som oppfordrer eleven til å reflektere over måten han/hun lærer målspråket på («*dette kan jeg / dette fungerer bra for meg for å lære tysk*», osv.). Disse skjemaene hjelper elevene til å ta «ansvar for egen læring», noe som ifølge forfatterne er nødvendig for at læreren «skal lykkes med å gi hver enkelt elev tilpasset opplæring» (s. 9). Det er viktig at elevene også lager sin egen arbeidsplan for hver leksjon og definerer mål. Boken hjelper elevene med det ved å gi en oversikt over hva det forventes at elevene skal lære i løpet av leksjonen.

Lærerveiledningen inneholder ikke en nøyaktig beskrivelse av ulike arbeidsmåter for hver oppgave eller ytterligere informasjon om oppgaven. Det betyr at læreren får mindre drahjelp når det gjelder å planlegge og undervise i hvert kapittel. Dermed blir vedkommende oppmuntret til å reflektere over hvordan han/hun planlegger undervisningen ut fra elevenes kunnskaper. Her spiller lærernes faglige og didaktiske kompetanse en viktig rolle. Kunnskapsdepartementet minner om at den er «avgjørende for om opplæringen treffer mangfoldet av elever i klassen eller gruppen. Dyktige lærere utnytter

---

¹¹ Utdanningsdirektoratet (uten årstall). *Veiledning i lokalt arbeid med læreplaner*. Tilpasset opplæring. Oslo. S. 25. Lenke: http://www.udir.no/PageFiles/39293/veiledning_lokalt_arbeid_med_lareplaner_24.06.pdf

muligheter til differensiering både ved formidling av fagstoff til hele gruppen og når de tilrettelegger for elevenes eget arbeid».¹²

Lærerveiledningen inneholder imidlertid flere beskrivelser av fremgangsmåter i forbindelse med ordlæring, lytting, lesing og skriving. Dersom læreren presenterer disse for elevene, er det enklere for den enkelte elev å finne den strategien som passer best for ham/henne. Undervisningen blir samtidig mer variert og dermed mer motiverende for elevene. Veiledningen tilbyr også eksempler på hvordan man kan utvikle elevenes kultur- og kommunikasjonskompetanse.

c) Oppgaver på nettet

I tillegg til oppgavene som finnes i elevboken og i lærerveiledningen, er det en rekke oppgaver på nettet knyttet til de ulike leksjonene i elevboken. Med disse oppgavene, som er gratis å bruke, kan elevene trene mer på stoffet. Det finnes match-oppgaver, skriveoppgaver, forskjellige leker (memory, kryssord), utfyllingsoppgaver, lytteøvelser m.m.

For hver leksjon finnes det to oppgavesett (1 og 2). Når det gjelder vanskelighetsgrad, er forskjellen mellom 1 og 2 ikke stor. Imidlertid er det i noen leksjoner flere oversettelsesoppgaver i oppgavesett 2. Nettstedet for *Noch Einmal* inneholder lenker som er relevante for de ulike leksjonene i elevboken.

d) Oppsummering

Når det gjelder differensiering av vanskelighetsgrad, er det en tydelig struktur i læreverket *Noch Einmal*: Alle kapitlene i elevboken er delt opp i tre deler. Del A og B inneholder grunnleggende lærestoff som er tenkt å være felles for alle, mens C-delen inneholder tilleggsstoff. Alle delene har tilpassede oppgaver. Innenfor de ulike oppgavene er det ofte varierende vanskelighetsgrad i forbindelse med krav, innhold, fremgangsmåte og presentasjon. Det er i utgangspunkt elevene selv som styrer måten de arbeider med oppgavene på.

Lærerveiledningen inneholder forslag til prøver og eksempler på hvordan man kan utvikle elevenes kommunikative språkkompetanse. Lærerveiledningen inneholder også ekstra materiell, et selvevalueringskjema og et refleksjonskjema til bruk for elevene. Lærerveiledningen har ikke detaljerte beskrivelser av oppgavene som finnes i elevboken. Det er heller ikke nødvendig, ettersom strukturen og beskrivelsene i elevboken er så tydelige.

IV) Auf Deutsch 1 og 3 (Gyldendal)

Læreverket *Auf Deutsch* består av en elevbok med tekster og øvelser, et aktivitetshefte, lydmateriell på cd, en lærerveiledning, språkkort og et eget nettsted. Vi har valgt å gå gjennom elevboken, aktivitetsheftet, lærerveiledningen, språkkort og forlagenes nettsted for å finne frem til oppgaver som gir mulighet til differensiering.

Arbeidsplanen følger *Læreplan for fremmedspråk* i læreplanverket Kunnskapsløftet. *Auf Deutsch 1* gjelder 8. trinn og *Auf Deutsch 3* gjelder 10. trinn.

¹² Kunnskapsdepartementet (2008). *Kvalitet i skolen* (St.meld. nr. 31 (2007–2008)). Oslo. S. 74

a) Differensierte oppgaver

Auf Deutsch 1 henter stoff fra elevenes hverdag og/eller interesser (bl.a. karneval, familie og venner). Ifølge forfatterne blir elevene fra første stund oppmuntret til å bruke språket praktisk, og gjennom læreverket får elevene en vid innføring i kulturen i de tysktalende landene.

Elevboken har klare læringsmål og en tydelig struktur, slik at elevene ifølge forfatterne raskt blir kjent med bokens disposisjon. I begynnelsen av hvert kapittel er det oppført læringsmål, mens på slutten av hvert kapittel er det en selvevaluering. På denne måten kan elevene teste seg selv og kontrollere i hvilken grad de oppnår læringsmålene som er beskrevet i begynnelsen av kapitlet. *Auf Deutsch 3* inneholder også en test etter hvert kapittel. (*Auf Deutsch 1* har ingen slik test). Læreren kan bruke disse testene som en diagnostisk prøve, eller elevene kan benytte seg av dem for å teste seg selv. I tillegg finnes det tre repetisjonskapitler med ulike oppgaver. Stoffet i disse repetisjonskapitlene er nytt, men er knyttet til innholdet i de foregående kapitlene. Repetisjonskapitlene gir også mulighet til differensiering; elevene kan selv velge hva de vil eller trenger å jobbe med. Elever som allerede behersker stoffet kan hoppe over repetisjonsoppgavene, mens andre elever kan ta opp igjen det de ikke helt mestrer.

I *Auf Deutsch 3* har elevene atskillige muligheter til å evaluere seg selv. Her finnes det en del som kalles «Test deg selv», der elevene oppfordres til å holde et kort foredrag om noe de har jobbet med i kapitlet. Slik kan de vise hva de har lært. I arbeidet med foredraget må elevene fordype seg i tematikken, snakke med hverandre, hente informasjon fra forskjellige steder og til slutt presentere resultatet sitt. Elevene styrer oppgaven selv: De kan velge om de vil ta i bruk temaord eller andre hjelpemidler eller ikke. Noen elever vil dessuten kunne jobbe mer selvstendig enn andre. Mange av oppgavene i elevboken til *Auf Deutsch* ivaretar dermed prinsippet om tilpasset opplæring gjennom ulike vanskegrader, ulike grader av fremgangsmåter, bruk av ulike læremidler (tekster, Internett, dataprogrammer, bilder m.m.) og ulike arbeidsmåter (noen oppgaver må gjøres individuelt, mens andre kan gjøres i par eller i grupper).

En annen seksjon i dette læreverket er «Selvsagt kan jeg det». Den inneholder øvelser som kan brukes til egentesting eller som en liten oppsummeringsprøve. Hensikten med øvelsene er at elever som trenger å jobbe mer med stoffet, skal føle mestring ved å klare å løse oppgaver og gjennomføre aktiviteter om et tema de kjenner til.

Grammatikkdelen og vokabularet er atskilt fra det øvrige innholdet i boken. Elevene kan derfor selv styre i hvilken grad de vil slå opp ulike ord eller noe i grammatikken. Boken gir som regel en innføring i et bestemt grammatisk emne, og det er opp til læreren og gruppen om de vil jobbe med det. Grammatikken er mer synlig i *Auf Deutsch 3* enn i *Auf Deutsch 1*.

Til sist i elevboken er det oppført flere tekster relatert til de ulike temaene i boken. Elever som ønsker å jobbe videre med et bestemt tema, kan jobbe med disse tekstene samt tilhørende oppgaver i lærerveiledningen. På slutten av aktivitetsheftet er det også ekstra materiell for elever som «har tid og interesse». *Auf Deutsch 3* tilbyr også tilrettelagte tekster: en originalversjon i hvert kapittel og en kortere versjon i temakapitlet på slutten av elevboken. Slik får alle elever tekster som de kan mestre. Aktivitetene i aktivitetsheftet og i lærerveiledningen er ikke markert med ulike vanskelighetsgrader, men ifølge forfatterne gir de gode muligheter for differensiering og egner seg godt både for å jobbe videre med for «hurtigere elever» og som repetisjon for å befeste stoffet. Oppgavene er varierte

(ulike spill, oppgaver der man bruker IT, oppgaver som skal gjøres i par eller i små grupper m.m.), men det er lærerens oppgave å legge disse til rette slik at elevene får størst mulig utbytte av opplæringen.

Forfatterne har, særlig i *Auf Deutsch 1*, lagt vekt på at «progresjonen skal være langsom i begynnelsen slik at alle elevene får mestringsfølelse». Det er også lagt vekt på ulike og varierte oppgavetyper «slik at alle elever kan få arbeide med noe som passer for dem».

Lytteøvelsene tar i noen tilfeller hensyn til elever som sliter med slike øvelser: Det første svaret vises, og øvelsen foreslår at elevene bruker ordene i ordlisten dersom de ikke forstår innholdet. De blir også anbefalt å høre på teksten flere ganger helt til de føler mestring.

Når det gjelder skriveoppgaver, kan elevene ha tidligere eksempler som grunnlag eller velge andre ord eller formuleringer. På denne måten er det elevene selv som styrer oppgaven. Elevboken inneholder mange oppgaver som handler om kreativitet. Her er det elevene selv som bestemmer hvor grundig de vil jobbe med oppgavene. *Auf Deutsch 3* inneholder videre en ny type oppgave kalt «Praxis», som er praktiske oppgaver i form av større presentasjoner og/eller prosjekter. Disse oppgavene kan være forberedende til eksamen.

Auf Deutsch 3 tar hensyn til elever som trenger mer innøving, ved at litt av stoffet fra *Auf Deutsch 2* er repetert. Begrunnelsen er fordi «avstanden mellom de elevene som har jobbet jevnt og trutt med faget og de som ikke har gjort det kan være stor, eller fordi ikke alle kom gjennom hele boken *Auf Deutsch 2*».

Et siste eksempel på differensiering i *Auf Deutsch 3* finner vi på slutten av boken. Det siste vanlige kapitlet skiller seg fra de andre ved at elevene her må lage sine egne gloselister. (Vanligvis er glosene presentert på slutten av hvert kapittel.)

b) Lærerveiledningen

Her finner man tilleggsstoff, kopieringsoriginaler med ekstra oppgaver, tester (i *Auf Deutsch 3*) og ekstratekster, opplysninger, tips og ideer samt forslag til hvordan man kan arbeide med grammatikk, og hvordan man kan bruke bilder, forskjellige aktiviteter, sanger og medier og informasjonsteknologi. Lærerveiledningen er altså et hjelpemiddel læreren kan benytte seg av, men det er lærerens oppgave å legge materialet til rette for å sikre tilpasset opplæring.

Lærerveiledningen gir informasjon om differensierte oppgaver. Det anbefales derfor at læreren leser beskrivelsen av hvert kapittel for å vite hvilke oppgaver som egner seg best for hver undervisningssituasjon. Lærerveiledningen foreslår å legge opp til to ulike «programmer» for den siste arbeidsperioden av skoleåret. Dette er fordi noen elever kommer til å jobbe videre med tysk på videregående skole, mens andre velger et yrkesfaglig utdanningsprogram. Elevene vil dermed ha forskjellige behov. For eksempel vil noen av elevene trenge en mer praktisk språkbruk enn andre. Boken understreker at det ikke dreier seg om å lage forskjellige opplegg, men å fremheve forskjellige sider ved språket.

c) Oppgaver på nettet

Læreverket *Auf Deutsch* har et nettsted med tilleggsressurser. Her finner vi oppgaver som for eksempel ordslange, velge riktig alternativ, forskjellige leker (f.eks. rutenett), sette inn riktig verbform, oversettelsesoppgaver og utfyllingsoppgaver. I tillegg finnes det spørsmål knyttet til geografien, historien og kulturen i de tyskspråklige landene, samt andre spørsmål om for eksempel jul eller påske. Oppgavene tilsvarer kapitlene i elevboken. De tilbyr ikke mulighet for differensiering, bortsett fra én oppgave (i *Auf Deutsch* 1): Alternativ 1 går ut på å dra et ord over til bildet som hører til ordet, mens alternativ 2 går ut på å skrive ordet som hører til bildet. Selv om differensieringen ikke er markert, er det tydelig at det finnes en forskjell i vanskelighetsgrad.

d) Oppsummering

Auf Deutsch tilbyr differensiering ved at elevene får arbeide med stoffet gjennom ulike oppgavetyper. Noen elever kan lese lange tekster, mens andre kan lese de kortere versjonene og foretrekker kanskje å jobbe med enklere ark fra kopieringsoriginalene. *Auf Deutsch* tilbyr også flere oppgaver for selvevaluering. «[L]ærer har informasjon om sine elever, og elevene har bruk for informasjon om seg selv.»¹³ Det finnes diagnostiske tester, repetisjonskapitler og oppgaver som krever at elevene jobber selvstendig og grundig med et tema relatert til de enkelte kapitlene. Disse oppgavene finnes også i en enklere variant («Selvsagt kan jeg det») som tar hensyn til svakere elever. For lytteøvelsene som er knyttet til elevboken, er det noen steder oppført relevant vokabular og eksempler på svar som elevene kan ta i bruk dersom de har behov for det. Når det gjelder skriveoppgaver, er det mange som handler om kreativitet. Elevene velger selv om de vil ta i bruk den hjelpen de blir tilbudt eller ikke. *Auf Deutsch* er bygd opp på en veldig fleksibel måte, slik at elevene har mulighet til å velge eller velge bort stoffet de vil jobbe med.

Oppgavene på nettstedet til *Auf Deutsch* dekker ikke ulike vanskegrader i samme grad som de trykte læremidlene gjør.

Lærerveiledningen er et hjelpe- og orienteringsmiddel for læreren. Den inneholder mye tilleggsstoff, tips og ideer samt informasjon om differensierte oppgaver. Denne informasjonen er ikke altfor detaljert.

Avslutning

I dette notatet har vi sett på tilpasset opplæring i læreverker for spansk og tysk nivå I i ungdomsskolen. Vi har undersøkt fire læreverker for å finne ut om bøkene og de tilhørende nettsidene inneholder øvelser med forskjellig vanskelighetsgrad. Vi har også analysert måten bøkene presenterer disse differensierte oppgavene på. Innenfor læreverkene har vi sett nærmere på lærerveiledningene, da disse har vist seg å inneholde mye relevant informasjon.

---

¹³ Utdanningsdirektoratet (uten årstall). *Veiledning i lokalt arbeid med læreplaner*. Tilpasset opplæring. Oslo. S. 23. Lenke: http://www.udir.no/PageFiles/39293/veiledning_lokalt_arbeid_med_lareplaner_24.06.pdf

Vi gjør oppmerksom på at vi ikke kan si noe generelt om hvordan læreverk i spansk og tysk behandler tilpasset opplæring etter å ha analysert kun fire læreverk. Det finnes flere læreverk, både trykte og digitale, som vi ikke har hatt muligheten til å gå i dybden på.

I de fire læreverkene vi har analysert er det generelt sett flere oppgaver som er tilrettelagt for sterke elever enn for svake elever. Oppgavene er i form av ekstra tekster som kan brukes for videre fordypning med tilhørende øvelser. Det er også flere åpne skriveoppgaver med få hjelpeord og hjelpesetninger. Svake elever kan benytte seg av fellesstoff (fellestekster/fellesoppgaver) og repetere dette, men det finnes også noen oppgaver spesielt tilrettelagt for svake elever. Repetisjonskapitlene kan være spesielt interessante for disse elevene. Dersom de sterke elevene mestrer innholdet i disse kapitlene, kan de løse oppgaver fra lærerveiledningen.

Vanskelighetsgraden til oppgavene i de trykte læremidlene er enten markert direkte eller ligger implisitt i oppgavene. Nettoppgavene er ikke i like stor grad differensiert som oppgavene i den trykte utgaven.

Når det gjelder skriveoppgaver, er noen oppgaver mer styrt enn andre. I mange av disse er det elevene selv som bestemmer hvor grundig de vil jobbe og hvor mye hjelp de vil ta i bruk. Læreverkene vi har sett på, legger mye vekt på lesing og tilbyr flere tekster av ulik lengde og vanskelighetsgrad. Vanligvis er de delt opp i fellestekster og tekster for fordypning.

Alle verkene benytter seg av varierte læremidler (elevene jobber med tekster, lyd, bilder og informasjonsteknologi ved å finne informasjon på nettet og ved å gjøre oppgavene på nettet) og foreslår ulike organisasjonsmuligheter (elevene jobber individuelt, i par og i grupper).

Lærerveiledningene inneholder korte beskrivelser av læringsstiler, strategier og arbeidsmåter. Dette skal hjelpe elevene til å finne frem til den metoden som passer best for ham/henne, slik at vedkommende kan oppleve mestring. Lærerveiledningene inneholder ytterligere informasjon og ekstramateriale med mulighet til differensiering, samt tips og ideer til undervisningen. Informasjonsmengden varierer fra lærerveiledning til lærerveiledning. Uavhengig av type arbeidsoppgaver og informasjonsmengde er det lærerens ansvar og hovedoppgave å tilpasse innholdet i undervisningen til den enkelte elev og elevgruppen som helhet.

Halden, 19. august 2013

Natali Seguí Schimpke (rådgiver FoU og spansk)